

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ
БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 954 95 93, www.babh.government.bg

Приложение № 10

ПРОГРАМА

за

надзор и контрол на болестта Ку-треска в България през 2016 – 2018 г.

1. Идентификация на програмата

Държава членка: **Република България**

Заболяване: Ку-треска

Период на изпълнение: **2016 – 2018 г.**

Контактно лице:

Доц. Константин Симеонов, НДНИВМИ

тел.: 02/ 953 05 26

e-mail: kbsimeonov@yahoo.com

2. Исторически данни за епизоотологията на заболяването в Р България:

Коксиелозата (Ку-треска) е зооноза с глобално разпространение и важно здравно и икономическо значение. Причинява се от облигатния вътреклетъчен възбудител *Coxiella burnetii*. Чувствителни към заразяване са почти всички домашно отглеждани и диви животни и птици. Причинителят е с висок зоонозен потенциал- Ку-треската е включена в арсенала на биологичните оръжия. Поради широкия спектър на клиничното и проявление при селскостопанските животни - от безсимптомни инфекции до аборт, раждане на нежизнеспособни приплоди, мастити, системни заболявания, свързани с продължителна загуба на продукцията и др., често Ку-треската не се идентифицира като такава, което води до липса на насочено терапевтично въздействие. Това налага лабораторно поставяне на диагнозата и активно търсене на скрити носители на инфекцията чрез скринингови изследвания при говеда, овце и кози. В исторически план, надзор над заболяването чрез сондажни серологични проучвания в страната се извършва още от 1950 г., като в различните периоди до 2004 г серопревалентността общо за популацията преживни животни варира от 5,17% до над 18%.. Данните за последните 5 г (2011-2015 (до 01.11.2015 г) с броя на тестираните животни по видове, брой животновъдни обекти (ЖО), положителни реагенти и % са представени в таблиците по-долу:

2011	Брой проверени животновъдни обекти	Брой изследвани животни	Брой положителни животни
ДПЖ	68	719	82 (11,40%)
Говеда	109	1199	88 (7,34%)
Общо	177	1918	170 (8,86%)

2012	Брой проверени животновъдни обекти	Брой изследвани животни	Брой положителни животни
Овце	55	354	36 (10,17%)
Кози	4	18	6 (33,3%)
Говеда	57	430	21 (4,88%)
Общо	116	802	63 (7,85%)

2013	Брой проверени животновъдни обекти	Брой изследвани животни	Брой положителни животни
Овце	10	115	9 (7,82%)
Кози	9	69	18 (26,86%)
Говеда	31	566	28 (4,94%)
Общо	50	750	55 (7,33%)

2014	Брой проверени животновъдни обекти	Брой изследвани животни	Брой положителни животни
Овце	53	733	22 (3%)
Кози	9	71	1 (1,41%)
Говеда	55	860	21 (2,44%)
Общо	117	1664	44 (2,64%)

2014	Брой проверени животновъдни обекти	Брой изследвани животни	Брой положителни животни
Овце	2	3	0
Кози	8	43	1 (2,32%)
Говеда	8	26	0
Общо	18	72	1 (1,38%)

Вид животни	Години					
	2011	2012	2013	2014	2015	Общо
Овце	$\frac{719^a/68^b}{82^c/11,40\%}$	$\frac{354/55}{36/10,17\%}$	$\frac{115/10}{9/7,82\%}$	$\frac{733/53}{22/3,0}$	$\frac{3/2}{0}$	$\frac{1565/154}{108/6,90\%}$
Кози		$\frac{18/4}{6/33,3\%}$	$\frac{69/9}{18/26,86\%}$	$\frac{71/9}{1/1,41\%}$	$\frac{43/8}{1/2,32\%}$	$\frac{561/64}{67/11,94\%}$
Говеда	$\frac{1199 / 109}{88 / 7,34\%}$	$\frac{430 / 57}{21 / 4,88}$	$\frac{566 / 31}{28 / 4,94\%}$	$\frac{860 / 55}{21 / 2,44\%}$	$\frac{26/8}{0}$	$\frac{3081/260}{158/5,13\%}$
Всичко	$\frac{1918/177}{170/8,86\%}$	$\frac{802/116}{63/7,85\%}$	$\frac{750/50}{55/7,33\%}$	$\frac{1664/117}{44/2,64\%}$	$\frac{72/18}{1/1,38\%}$	$\frac{5206/478}{333/6,46\%}$

^a - брой изследвани животни;

^b - животновъдни обекти

^c – положителни

Забележка: За 2011 г. данните за овцете и козите са представени общо като за ДПЖ (дребни преживни животни).

3. Описание на програмата:

Програмата определя контрол и надзор на заболяването Ку-треска при едри и дребни преживни в Р България.

Програмата включва:

- Сондажно лабораторно изследване за наличие на антитела срещу *Coxiella burnetii* на кръвни проби от ЕПЖ и ДПЖ (овце и кози) от ендемични за заболяването райони на страната.
- Серологично изследване на преживни животни при констатиране на случаи на заболяването при хора. Проби се вземат след разпореждане от ЦУ на БАБХ – дирекция ЗХОЖКФ, като в разпореждането се определя и броят на пробите.
- Ежегодно двукратно серологично изследване на всички мъжки разплодни бици отглеждани в регионалните дирекции по селекция и репродукция към ИАСРЖ;
- Лабораторно изследване на кръвни проби от животни, произхождащи от стада, в които се констатира повишен процент аборти, в които етиологичното участие на *Coxiella burnetii* е установено посредством PCR. Броят на пробите в тези случаи се определя с разпореждане от ЦУ-БАБХ.
- Мерки за контрол при констатирани случаи на Ку-треска.

Цел и ползи от програмата:

- Откриване на серореагенти и нови огнища на заболяването сред преживни животни чрез лабораторни серологични изследвания, планиране и предприемане на адекватни мерки спрямо инфектираните животни с цел бързо ликвидиране на огнищата.
- Проследяване ефективността на приложените мерки за ликвидиране на новооткрити или съществуващи огнища на заболяването.

Очакван резултат:

- Редуциране риска от заразяване на хора със заболяването и постигане на икономически ползи в резултат на намаляване процента на абортите при преживните животни и осигуряване на съответствие с изискванията на ОІЕ по отношение на заболяването при търговия с животни.

4. Мерки съгласно програмата

4.1. Обобщение на мерките съгласно програмата

Период на изпълнение на програмата: **01.01.2016 - 31.12.2018 г.**

Контрол

Лабораторно изследване

Клане по необходимост на възприемчиви животни в близост до епизоотично огнище.

Убиване на животни с клинични признаци.

Ваксинация

Лечение

Контрол на животинските продукти и пазарите

Надзор

Други мерки

4.1.1. Срок за ликвидиране на заболяването - поради спорадичния характер на заболяването, формирането на природни и антропоургични огнища и включване на вектори (кърлежи) в пренасянето на инфекцията, заболяването трудно може да бъде напълно ликвидирано.

4.2. Организация, изпълнение и контрол на програмата (задължения на КО, лаборатории, регистрирани ветеринарни лекари, собственици, други заинтересовани институции, организации или лица):

Компетентни органи извършващи надзора и координирането на отделите, отговорни за изпълнението на програмата:

- Българската Агенция по безопасност на храните към Министерство на земеделието и храните
 - Е централен компетентен орган, който следи за изпълняването на контрола на заразните заболявания и задължителното им обявяване.
 - Взаимодейства с институции, които участват в програмата на национално ниво.
 - Осъществява контрол на програми и доклади с други ДЧ.

- Организира незабавни мерки за контрол на заболяването.
- Дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение на животните, и контрол на фуражите” при ЦУ на БАБХ:
 - Разработва стратегия за контрола на заболяването Ку-треска и изпълнява контрола по прилагането на програмата.
 - Координира действията на всички органи, участващи в програмата.
 - Събира информация и изготвя доклади с резултатите по програмата.
- Официалният контрол по здравеопазване на животните на общинско ниво:
 - Привежда в изпълнение програмата на местно ниво.
 - Взема проби от всяко едно съмнително за Ку-треска животно и рутинни проби, съгласно контролния план.
 - Осигурява проследяемост на пробите - връщане на резултатите от взетите проби обратно до фермата.
 - Налага възбрана върху млечната продукция от преживни, показали положителен резултат от серологичното изследване за Ку-треска и контролира спазването ѝ до края на карентния период на антибиотика, препоръчан за лечение на заболяването.
 - Контролира резултатите от клиничния надзор в базата данни, предоставена от регистрираните ветеринарни лекари.
 - Контролира спазването на правилата за регистрация и идентификация на животните и тяхното движение, включително затваряне на ферми, изземване на възприемчиви на шап животни съгласно чл.139 “а” от Закона за ветеринарномедицинската дейност и Регламент 882/2004/ЕС.
 - Запис на резултатите от мерките за надзор.
- Лаборатория „ Вирусни болести по животните, хламидии и рикетсии” към Националния диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт /НДНИВМИ/, София, бул.”П.Славейков” № 15
 - Извършва серологични изследвания за установяване на антитела срещу *Coxiella burnetii* по методи, посочени в Глава 2.1.12., т.2.1 и 2.3 на Ръководството за стандарти за диагностични тестове и ваксини на Световната организация за здравеопазване на животните /ОИЕ/ (издание 2015 г.).
 - Изготвя ежемесечни отчети с резултатите от извършените изследвания, които предоставя на Дирекция „Здравеопазване и хуманно отношение на животните, и контрол на фуражите” при ЦУ на БАБХ.

4.3. Описание на географските и административни области, в които ще се изпълнява програмата:

Програмата ще бъде изпълнена на територията на областите, доказани като ендемични чрез надзор през последните години. Преживни животни от други райони на страната ще бъдат изследвани в случаи на заболяване на хора от Ку-треска и повишен процент аборти при ЕПЖ и ДПЖ, етиологично идентифицирани като причинени от *Coxiella burnetii* чрез PCR, след разпореждане от ЦУ на БАБХ.

Забележка. *Разходите за лабораторните изследвания на абортирани животни са за сметка на собствениците.*

4.4. Мерки, изпълнявани по програмата

4.4.1. Мерки и законови разпоредби по отношение на обявяването на заболяването:

Член 124 от Закона за ветеринарномедицинската дейност и Наредба № 23 от 14.12.2005 г. за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните определя реда и условията за обявяване на заразните болести.

4.4.2. Целеви животни и популации:

Едри и дребни преживни животни от ендемични територии и съмнителни за заболяването случаи при други видове животни.

4.4.3. Мерки и законови разпоредби по отношение на регистрацията на животновъдните обекти и идентификация на животните:

Съгласно чл. 3 от Наредба № 61 от 9 май 2006 г. за условията и реда за официална идентификация на животните, за които не са предвидени изисквания в Регламент на Европейския съюз, регистрацията на животновъдните обекти се извършва от органите на БАБХ или от упълномощени от тях регистрирани ветеринарномедицински специалисти. Всички животновъдни обекти, в които се отглеждат едри, дребни преживни и свине са обект на задължителна регистрация в регистър за контрол на движението на животните, които се пазят от собственика и компютърния регистър на ЦУ на БАБХ.

Съгласно чл. 51, ал.2 от ЗВД, БАБХ е официалният компетентен орган за идентификация на животните, който поддържа интегрираната информационна система с данни за идентифицираните животни и за животновъдните обекти.” Редът за идентификация, регистрация и възможностите за достъп до информационната система е определен с „Наредби на министъра на земеделието и храните. (Наредба № 61/9.05.2006 за условията и реда за официална идентификация на животните, за които не са предвидени изисквания в регламент на европейския съюз и Наредба № 6/08.10.2013 г. за изискванията към средствата за официална идентификация на животните и използването им, условията, реда и контрола по събиране, въвеждане, поддържане и използване на информацията в интегрираната информационна система на Българска агенция по безопасност на храните.

Съгласно чл. 51, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, животновъдните обекти са предмет на задължително регистриране.

В централната база данни са отразени регистрите на всички животновъдни обекти за едри и дребни преживни животни.

4.4. Система за идентификация на животните:

БАБХ поддържа компютърна информационна система за въвеждане на данни за идентифицирани животни, техните собственици и регистрираните животновъдни обекти.

Модула е разработен за регистрация и нотификация на движението на животните и за други данни. Системата за идентификация на животни във фермите включва данни за гледачите на животните, местонахождението, движението на животните, здравния статус и ветеринарните дейности.

Изискванията за идентификацията и средствата за идентификация на дребните и едрите преживни животни са определени в Закона за ветеринарномедицинската дейност и Наредба № 61/09.05.2006 и Наредба №6 от 2013 г.

4.4.4. Категоризация на животните и стада (животновъдните обекти) и посочване на съответната нормативна база:

n/a

4.4.5. Изисквания за движение на животните и посочване на съответната нормативна база:

n/a

4.4.6. Схема за вземане на проби, методи за лабораторно изследване и посочване на съответната нормативна база:

Кръвни проби от ЕПЖ и ДПЖ от ферми в областите, в които се провежда програмата се взимат от частнопрактикуващи ветеринарни лекари и/или официалните ветеринарни лекари съгласно утвърдения от ЦУ на БАБХ план, описан в таблицата по-долу:

Област	Брой проби от ЕПЖ за една година	Брой проби от ДПЖ за една година
Благоевград	20	20
Бургас	20	20
В. Търново	20	20
Видин	20	20
Враца	20	20
Габрово	20	20
Кърджали	20	20
Пазарджик	20	20
Перник	20	20
Пловдив	20	20
Разград	20	20
Русе	20	20
Сливен	20	20
Смолян	20	20
София-област	20	20
Хасково	20	20
Ямбол	20	20
Общо	340	340
Общ брой проби от ЕПЖ и ДПЖ за една година	680	

Серологичните изследвания за антитела срещу *Coxiella burnetii* се извършват по методи посочени в Глава 2.1.12., т.2.1 и 2.3 на Ръководството за стандарти за диагностични тестове и ваксини на Световната организация за здравеопазване на животните /OIE/ (издание 2015 г.).

4.4.7. Ваксинация, ваксинационна схема, използвана ваксина: n/a

4.4.8. Информация и оценка за управлението на биосигурността и инфраструктурата на стопанствата, включени в програмата: n/a

4.4.9. Мерки и законови разпоредби в случай на положителен резултат:

- Поради невинаги ефективните резултати от третирането с антибиотици се препоръчва бракуване на серопозитивните животни.
- Изключване на мъжките серопозитивни животни от разплод.
- Въвеждане на временна възбрана върху млечната продукция от преживни, показали положителен резултат от серологичното изследване за Ку-треска и контролиране спазването ѝ до края на карентния период на антибиотика, ако е използван за лечение на заболяването.
- Процедиране с продукцията от положителните животни в съответствие с изискванията, посочени в Регламент (ЕО) № 853/2004 относно определяне на специфични хигиенни правила за храните от животински произход.
- Допълнително вземане на проби от стадото, в което е констатирано заболяването.
- Въвеждане на мерки, свързани с ограничаване разпространението на *Coxiella burnetii* в рамките на фермата, както и извън нея:
 - Обособяване на „родилна” зона (при ДПЖ), отделна от общото помещение за животните.
 - Основно почистване на мястото, където е родило животното, отстраняване на плацентата и дезинфекция.
 - Компостиране на торта, получена от тези животни в продължение на минимум 6 месеца под найлоново фолио или обработката и с нехидратирана вар.

4.4.10. Компенсации за умрели или умъртвени животни: Не се предвиждат от държавния бюджет.

4.4.11. Контрол на изпълнението на програмата и докладване:

БАБХ и 28-те ОДБХ са органите, отговорни за контрола на изпълнението на програмата. ОДБХ отразява резултати от проведения надзор в ежемесечните доклади 12 ВД.

5.Общо описание на разходите и ползите:

Разходи за изпълнение на програмата:

1. Разходи за взимане и транспортиране на кръвни проби от ЕПЖ, ДПЖ и съмнителни животни до Лаборатория „Вирусни болести по животните, хламидии и рикетсии” при НДНИВМИ – гр. София.
2. Разходи за закупуване на необходимите диагностични китове и диагностикуми.

3. Други разходи (комунални разходи-ток, вода), консумативи и др.

Ползи от програмата:

- Ранно откриване, изолиране и третиране на заразените преживни животни, и предприемане на мерки, с които се намалява риска от разпространение на инфекцията в рамките на стадото, както между отделните ферми.
- Ограничаване броя на засегнатите животни, с което се постигат икономически ползи, свързани с намаляване процента на абортите.
- Намаляване здравния риск за населението.

Очакван резултат:

- надзор и контрол на заболяването;
- идентифициране на ендемични огнища;
- превенция на общественото здраве.

8. Анализ на разходите в програмата

Вид животни; Мероприятие	Взимане на проби за календарна година			Диагностични изследвания за календарна година			Инвайтро диагностикуми за календарна година			Закупуване на ваксина/диагностикум за терена за календарна година			Приложение ваксина/диагностикум на терен за календарна година			Обща сума за календарна година по пера	Спешна ваксинация за календарна година	Други разходи за календарна година		Обща стойност за година в лв.	Обща стойност за 3-годишен период в лв.
	Брой	Единична цена в лв.	Обща сума	Лабораторни методи за изследване на проби	Брой	Единична цена в лв.	Обща сума	Диагностикум	Единична цена в лв.	Стойност	Брой	Единична цена в лв.	Обща сума	Брой ваксини	Единична цена в лв.			ОБЩО Разходи за приложение/разпространение на ваксини	Вид		
780 (340 от ЕПЖ, 340 от ДПЖ и 100 съмнителни)	680	4,00	2720,00	ELISA	680	20,00	13600,00	7	1180,00	8260,00			0,00			0,00	24580,00			24580,00	73740,00

Цялостна сума за изпълнение на програмата за календарна година в България е 24580,00 лв., а за периода от 3 години (2016 – 2018 г.) – 73740,00 лв.

10. Приложения

http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/scientific_output/files/main_documents/1595.pdf

<http://www.efsa.europa.eu/de/topics/topic/qfever>

http://ecdc.europa.eu/en/publications/Publications/1005_TER_Risk_Assessment_Qfever.pdf